

Finanțat de
Uniunea Europeană

Raport

Finanțarea drumurilor locale: Analiza eficienței și transparenței finanțării primăriilor din UTA Găgăuzia

2024

Notă de limitare a responsabilității

Acest raport a fost produs cu suportul financiar al Uniunii Europene și Fundației „Friedrich Ebert”. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Societatea Civilă pentru Integrarea Europeană”, finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația „Friedrich Ebert”. Conținutul raportului aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene și Fundației „Friedrich Ebert” (FES). Responsabilitatea exclusivă pentru concluziile și informațiile incluse în acest raport o poartă AO „Pas cu Pas regiunea Sud”.

Autori:

Ana **NEDELCU**, AO „Pas cu Pas regiunea Sud”

Vitalie **RAPCEA**, Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”

„SOCIETATEA CIVILĂ PENTRU INTEGRAREA EUROPEANĂ”

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația „Friedrich Ebert”

www.euromonitor.md

CUPRINS

INTRODUCERE	3
SUMAR EXECUTIV	5
I. ANALIZA CARENTELOR MECANISMULUI DE TRANSFER CĂTRE APL-I A MIJLOACELOR DIN TAXA DE FOLOSIRE A DRUMURILOR ACHITATĂ DE POSESORII VEHICULELOR ÎNMATRICULATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	8
II. TRANSPARENȚA FINAȚĂRII ÎNTREȚINERII DRUMURILOR LOCALE – PROBLEMĂ RECURENTĂ LA NIVELUL TUTUROR AUTORITĂȚILOR	12
2.1. (Ne)transparența administrației publice centrale privind finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale	12
2.2. (Ne)transparența executivului utag privind finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale din cadrul autonomiei	14
2.3. Opacitatea primăriilor din componența utag în ceea ce privește finanțarea infrastructurii drumurilor comunale și a străzilor	15
III. ANALIZA RISCULUI DE INGERINȚĂ POLITICĂ ÎN TRANSFERUL MIJLOACELOR DIN TAXA DE FOLOSIRE A DRUMURILOR CĂTRE APL I DIN COMPONENTA UTAG	17
CONCLUZII	23
RECOMANDĂRI	25
ANEXA 1	29
ANEXA 2	34
ANEXA 3	36
ANEXA 4	37
ANEXA 5	38

INTRODUCERE

În conformitate cu legislația în vigoare¹, construcția și întreținerea drumurilor comunale și a străzilor ține de competența autorităților publice locale de nivelul întâi (APL I). Cu toate acestea, până în 2017 primarii aveau doar competențe, dar nu și mijloace financiare pentru asigurarea realizării acestora. Astfel, până la reforma din 2017 finanțarea întreținerii drumurilor comunale și a străzilor se realiza din contul mijloacelor Fondului Rutier, a căror repartizare era decisă la nivel central, de o manieră netransparentă și inechitabilă. În consecință, finanțarea drumurilor din intravilanul localităților repeta coloratura clasei politice aflate la guvernare.

Până în 2013, repartizarea mijloacelor financiare alocate primăriilor pentru „transportul și gospodăria drumurilor” era decisă de Parlament, la aprobarea legii anuale a bugetului de stat. În perioada 2013-2017 repartizarea mijloacelor pentru întreținerea drumurilor comunale și a străzilor era decisă de Consiliul fondului rutier fiind aprobată prin hotărâre de guvern. Deși lista cu primăriile și mijloacele alocate pentru întreținerea drumurilor din intravilanul localităților era publicată în anexa la Fondul Rutier, modalitatea de repartizare rămânea a fi una netransparentă perpetuând riscul de clientelism politic.

Reformarea fondului rutier din 2017 a introdus un mecanism transparent de finanțare a competențelor APL de întreținere a drumurilor locale. Astfel, pentru APL de nivelul I, 50% din acumulările încasate din taxa de folosire a drumurilor achitată de posesorii vehiculelor înmatriculate în Republica Moldova erau transferate direct la bugetul primăriei, proporțional numărului populației, iar pentru consiliile raionale (APL II), transferul era efectuat proporțional kilometrilor echivalenți de rețea aflați în administrarea consiliului raional. Dat fiind faptul că aceste transferuri aveau o destinație specială (pentru infrastructura drumurilor), acestea nu puteau fi valorificate decât în baza documentelor justificative (contracte și facturi privind executarea lucrărilor) care demonstau efectuarea cheltuielii pentru infrastructura drumurilor.

În 2021 prin modificările operate la politica fiscală și vamală pentru 2022² a fost decis ca 100% din acumulările din taxa pentru folosirea drumurilor achitată de vehiculele înmatriculate în Republica Moldova să fie transferate, cu destinație specială, către bugetele APL- I proporțional numărului populației.

¹ Art. 2, al. (3) punct 3), Legea drumurilor nr 509/1995 și Art 14, Legea nr. 436/2006, privind administrația publică locală

² Legea nr. 204/2021 pentru modificarea unor acte normative. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 325-333 art. 494 din 31-12-2021

Modificările operate la politica bugetar-fiscală pentru 2023, prevăd că alocarea către primării din taxa pentru folosirea drumurilor devin transferuri cu destinație generală, cu excepția transferurilor destinate municipiilor Bălți și Chișinău³ pentru care aceste transferuri sunt în continuare alocate cu destinație specială.

Modificarea caracterului transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor, din destinație specială în transferuri cu destinație generală, a fost sincronizată cu decizia autorităților centrale de a acorda un spor lunar în valoare fixă pentru angajații din sectorul bugetar (1300 lei/lună), fără alocarea și a mijloacelor aferente necesare pentru acoperirea cheltuielilor APL -I aferente acestei decizii. În aceste circumstanțe, este aproape cert riscul alocării mijloacelor financiare din taxa pentru folosirea drumurilor pentru plata sporului lunar în valoare fixă pentru angajații din primării.

Deși pentru toate primăriile din țară transferul mijloacelor pentru infrastructura drumurilor este realizat direct la bugetul APL-I de către oficiile teritoriale ale trezoreriei, pentru primăriile din UTAG transferul se face la bugetul unității teritoriale cu statut special, care la rândul ei transferă aceste mijloace către primăriile din cadrul autonomiei.

În context, obiectul prezentului raport o constituie monitorizarea transferurilor către APL de nivelul întâi din cadrul unității teritorial-administrative cu statut juridic special pentru realizarea competenței de întreținere a infrastructura drumurilor comunale și a străzilor. Raportul încearcă să evalueze transparența, consecvența și eficiența finanțării drumurilor comunale și a străzilor administrate de primăriile din componența UTA Găgăuzia. Constatările analizei se bazează pe datele empirice obținute din analiza legislației privind finanțarea infrastructurii drumurilor locale, analiza datelor statistice, analiza datelor bugetare atât la nivel central, cât și la nivelul primăriilor UTAG, și din interviurile realizate cu reprezentanții autorităților publice locale din componența unității teritorial cu statut juridic special (primari și deputați ai Adunării Populare).

³ Notă informativă la proiectul legii Nr. 356 din 29-12-2022 pentru modificarea unor acte normative

SUMAR EXECUTIV

Spre deosebire de toate celelalte autorități publice locale de nivelul I, transferurile către primăriile din UTAG sunt intermediare de executivul de la Comrat. Transferurile către primăriile din UTAG nu se fac direct de la trezoreria centrală către bugetul de stat și bugetele locale de nivelul 1, ci prin transferuri curente acordate cu destinație specială între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II pentru infrastructura drumurilor către executivul din Comrat, apoi prin transferuri curente generale către primării.

Pentru calcularea volumului transferurilor către APL I din taxa pentru folosirea drumurilor proporțional numărului populației, Ministerul Finanțelor utilizează un indicator depășit, bazat pe rezultatele recensământului din 2004, și asta cu toate că Biroul Național de Statistică publică un indicator mult mai actualizat al populației, care are la bază rezultatele recensământului din 2014.

Primăriile din componența UTAG vor pierde 1 mil lei în 2024 din cauza calculării transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor în baza unui indicator al numărului populației perimat. Din cele 26 primării, 18 ar trebui să primească mai multe alocații (cifrele variază între 2,7 mii lei și 827,1 mii lei).

Spre deosebire de informația despre finanțarea drumurilor publice naționale, informația privind volumul finanțării alocate și utilizate pentru infrastructura drumurilor publice locale nu este deloc transparentă și accesibilă. Transferurile din taxa de folosire a drumurilor de către posesorii automobilelor înmatriculate în Republica Moldova nu este reprezentată clar, într-o coloană separată, în legea bugetului. Astfel, monitorizarea executării transferurilor în raport cu încasările din taxa pentru folosirea drumurilor este îngreunată pentru primăriile din componența UTAG, municipiile Bălți și Chișinău (autorități de nivelul II). Rapoartele de executare a bugetului UTAG nu conțin date dezagregate pe primării, iar majoritatea primăriilor evită să publice rapoartele de executare a bugetului local.

Planificarea austeră și întârzierea declanșării licitațiilor sunt principalele cauze ale nevalorificării mijloacelor destinate pentru întreținerea drumurilor. Multe primării au întâmpinat dificultăți în realizarea achizițiilor publice, unele primării au înregistrat mai multe cazuri de anulare a procedurii, fie din cauza greșelilor în documentația tehnică, fie pe motivul de necalificare a participanților, fie din cauza lipsei de interes din partea ofertanților față de loturi mai mici de lucrări de întreținere a drumurilor.

Planificarea bună și realizarea achizițiilor din timp, într-un pachet mare și atractiv pentru operatorii economici, a asigurat valorificarea în întregime a mijloacelor alocate pentru infrastructura drumurilor comunale și a străzilor.

Transferurile cu destinație specială pentru întreținerea drumurilor sunt vulnerabile sub aspectul ingerinței politice. Astfel, în timpul campaniilor electorale primăriile conduse de primari afiliați partidelor aflate la guvernare dădeau dovadă de o asimilare în termen record a transferurilor cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor, în timp ce primarii din opoziție sau primarii independenți aveau rezultate mult mai modeste.

Mijloacele cu destinație generală din taxa pentru folosirea drumurilor alocate primăriilor din componența UTAG sunt transferate acestora cu întârziere, ceea ce le amplifică riscul deficitului de casă. APL-I din componența autonomiei încep să primească transferuri din taxa de folosire a drumurilor abia din trimestrul II spre deosebire de celelalte primării de pe întreg teritoriul republicii. În trimestrul III 2023, primăriilor din componența UTAG le-au fost efectuate transferuri din taxa de folosire a drumurilor la nivel de 66,7 % și nu în proporție de 86.7 % din necesar așa cum ar fi fost firesc conform instrucțiunilor Ministerului Finanțelor.

Potențialele consecințe ale întârzierii transferurilor către APL-I din componența UTAG includ: creșterea presiunii pe bugetele proprii ale APL-I; impact asupra planificării bugetare; creșterea costului lucrărilor de întreținere a drumurilor comunale și a străzilor din cauza suportării penalităților de întârziere a plății lucrărilor efectuate de antreprenori; tratament discriminatoriu a primăriilor din componența UTAG și riscul de clientelism politic pentru asigurare transferurilor în termen etc.

Primăriile din UTAG înregistrează un nivel mult mai redus de valorificare a mijloacelor pentru drumuri comparativ cu anii precedenți, deși datele disponibile sunt doar pentru 9 luni, constatăm un risc sporit ca aceste mijloace vor fi realocate pentru alte scopuri decât infrastructura drumurilor.

Primăriile din UTAG utilizează mijloacele transferate din taxa pentru folosirea drumurilor pentru plata sporului salarial pentru bugetari. Din cele 3 primării, care au recurs, de la începutul anului, la modificarea destinației transferurilor pentru infrastructura drumurilor, două au efectuat realocarea pentru acoperirea sporului lunar în valoare fixă de 1300 lei/lună pentru angajații din sectorul bugetar.

Recomandări de creștere a transparenței, consecvenței și eficienței transferurilor pentru drumuri destinate primăriilor includ:

- **Reprezentarea clară a modului de repartizare a mijloacelor** din taxa pentru folosirea drumurilor distribuite proporțional numărului populației și a mijloacelor alocate din Fondul rutier pentru kilometri echivalenți de rețea de drumuri locale administrate de autoritățile publice locale de nivelul II.
- **Standardizarea documentelor de raportare** a cheltuielilor efectuate de autoritățile publice locale din autonomie pentru întreținerea drumurilor locale, comunale și a străzilor.
- **Includerea dezagregării pe primării în rapoartele de executare a bugetului** UTAG, atât în cele trimestriale, cât și în cele semestriale și anuale.
- **Asigurarea de către primăriile din autonomie a accesibilității deciziilor de planificare a cheltuielilor pentru infrastructura drumurilor și a rapoartelor de valorificare a mijloacelor din taxa pentru folosirea drumurilor,** însoțite de anexe, pe paginile electronice proprii și pe portalul guvernamental de acte locale.
- **Sporirea transparenței privind modalitatea de prioritizarea a lucrărilor de întreținere/reparație a drumurilor comunale și a străzilor** prin elaborarea și aprobarea la nivel local a unei metodologii clare.
- **Uniformizarea mecanismului de repartizare a mijloacelor din taxa pentru folosirea drumurilor pentru toate autoritățile publice locale** care încasează mijloace din taxa de folosire a drumurilor proporțional numărului locuitorilor.
- **Înlocuirea indicatorul perimat - „populația prezentă”** cu indicatorul „populația cu reședință obișnuită” pentru calculul transferurilor cu destinație generală.
- **Identificarea de către autoritățile administrației publice centrale a mijloacelor pentru compensarea cheltuielilor suportate de primării pentru acordarea sporului lunar în valoare fixă pentru angajații din sectorul bugetar** în mărime de 1300 de lei.
- **Studierea impactul modificării statutului transferurilor pentru drumurile publice locale din cele cu destinație specială în cele cu destinație generală asupra finanțării întreținerii drumurilor comunale și a străzilor.**
- **Instituirea unui mecanism care ar asigura că executivul UTAG nu admite tergiversarea transferurilor către primăriile din autonomie și nu aplică un tratament selectiv** în ceea ce privește data de efectuare a transferului mijloacelor cu destinație generală din taxa de folosire a drumurilor.

I. Analiza curenților mecanismului de transfer către APL-I a mijloacelor din taxa de folosire a drumurilor achitată de posesorii vehiculelor înmatriculate în Republica Moldova

Reforma fondului rutier realizată în 2017⁴ a instituit sistemul transferurilor cu destinație specială pentru finanțarea infrastructurii drumurilor din administrarea APL-I. Prin modificările operate la politica fiscală și vamală în 2021, 100% din mijloacele acumulate din taxa pentru folosirea drumurilor sunt transferate către bugetele APL-I pentru întreținerea drumurilor comunale și a străzilor. Iar începând cu 2023, aceste mijloace sunt transferate la bugetele APL-I în calitate de transferuri cu destinație generală.

Devenind transferuri cu destinație generală, consiliile locale pot decide finanțarea altor cheltuieli decât întreținerea drumurilor din contul încasărilor efectuate din taxa pentru folosirea drumurilor achitată de posesorii automobilelor înmatriculate în Republica Moldova. În pofida faptului că aceste transferuri sunt recomandate pentru finanțarea infrastructurii drumurilor⁵, totuși, prin decizia consiliului local, destinația acestor transferuri poate fi diferită. În astfel de circumstanțe, consiliul local poate considera alte nevoi mai prioritare decât infrastructura drumurilor și poate decide să aloce aceste mijloace pentru finanțarea altor cheltuieli, de exemplu, pentru acoperirea cheltuielilor aferente sporului lunar în valoare fixă pentru angajații primăriilor (speța: decizia nr 3/3 din 13.04.2023 a Consiliului satului Beșghioz).

Municipiilor Chișinău și Bălți li se aplică un tratament discriminatoriu în raport cu celelalte autorități publice locale de nivelul întâi. Din motive neclare, în 2022 Parlamentul nu a aprobat o abordare unitară asupra transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor încasată de la posesorii vehiculelor înmatriculate în Republica Moldova. Astfel, primăriile municipiilor Bălți și Chișinău continuă să primească mijloacele destinate întreținerii drumurilor comunale și a străzilor în calitate de transferuri cu destinație specială.

Spre deosebire de toate celelalte autorități publice locale de nivelul I, transferurile către primăriile din UTAG sunt intermediare de executivul de la Comrat. Ministerul Finanțelor publică anual circulara bugetară⁶, unde indică limitele de cheltuieli pentru infrastructura drumurilor pentru toate primăriile din țară.

⁴ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.24/ 2017. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 92-102 art. 135 din 31-03-2017

⁵ Legea privind finanțele publice locale nr.397 din 16-10-2003, art.11, alin.8.

⁶ <https://mf.gov.md/ro/buget/circulara-bugetar%C4%83>

Aceste calcule sunt preluate de către executivul de la Comrat și sunt incluse în legea locală de aprobare a bugetului UTAG. Transferurile către primăriile din UTAG nu se fac direct de la trezoreria centrală prin transferuri acordate între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul 1 (codul ECO 2912), ci prin transferuri curente acordate cu destinație specială între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul II pentru infrastructura drumurilor (codul ECO 291116) către executivul din Comrat, apoi resursele se alocă primăriilor din UTAG prin transferuri curente acordate cu destinație generală între bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special și bugetele locale de nivelul I din cadrul acestei unități administrativ-teritoriale (cod ECO 293132).

Pentru calcularea volumului transferurilor către APL I din taxa pentru folosirea drumurilor proporțional numărului populației, Ministerul Finanțelor utilizează un indicator depășit. Pentru calcularea volumului transferurilor pentru infrastructura drumurilor locale destinate primăriilor Ministerul Finanțelor utilizează indicatorii populației prezente, definite de Biroul Național de Statistică astfel: „Numărul populației determinat în baza rezultatelor recensământului din anul 2004 și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie oficial înregistrate în anul de referință. Totodată, se ia în considerație schimbarea numărului populației în urma reorganizării teritorial-administrative”⁷. Biroul Național de Statistică a publicat în anul 2023 informație la nivelul tuturor localităților cu privire la numărul populației, utilizând indicatorul „populația cu reședință obișnuită”, care reprezintă totalitatea persoanelor ce dețin cetățenia Republicii Moldova, cetățenia altor state și apatrizii, care, la data de referință, au reședință obișnuită pe teritoriul țării. Estimarea numărului populației cu reședință obișnuită are la bază populația cu reședință obișnuită corectată de la Recensământul Populației și al Locuințelor (RPL) din anul 2014, la care s-au adăugat nașcuții-vii, s-au scăzut decesele (sporul natural), și s-a inclus sporul migrator (migrația netă). Cu toate acestea, și proiectul legii bugetului de stat pentru 2024 are la bază indicatorul populației prezente și nu cel al populației cu reședință obișnuită.

Primăriile din componența UTAG vor pierde 1 mil lei în 2024 din cauza calculării transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor în baza unui indicator al numărului populației perimat. Analiza comparativă a transferurilor destinate infrastructurii drumurilor locale din circulara pentru 2024, și a transferurilor calculate în baza populației cu reședință obișnuită (tabelul 1) ilustrează că, în termeni absoluți, diferența dintre volumul alocat primăriilor din componența UTAG conform formulei de calcul aplicată de Ministerul Finanțelor (42407,2 mii lei) și volumul calculat în baza indicatorului „numărul populației cu reședință obișnuită” (43366,5 mii lei) constituie 959,3 mii lei.

⁷ <https://statistica.gov.md/public/files/Metadate/Populatia.pdf>

Tabelul 1.

Analiza comparativă a transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru anul 2024

determinate în baza indicatorilor „populația cu reședință obișnuită” și „populație prezentă”

Primării	Populație prezentă la 01.01.2023	Populație cu reședință obișnuită la 01.01.2023	Transferuri pentru drumuri, mii lei (circulara 2024-2026, anexa 4)	Transferuri pentru drumuri, mii lei (simulare cu populația cu reședință obișnuită)	Abaterea	
					mii lei	%
1	2	3	4	5	6=5-4	7=6/5*100-100
Avdarma	3 447	2707	989,7	1001,9	12,2	1,23
Baurci	8 324	4989	2 390,00	1846,5	-543,5	-22,74
Beșalma	4 501	2936	1 292,30	1086,6	-205,7	-15,91
Besghioz	3 504	2649	1 006,10	980,4	-25,7	-2,55
Bugeac	1 512	1270	434,1	470,0	35,9	8,28
Carbaclia	389	309	111,7	114,4	2,7	2,38
Cazaclia	6 822	5312	1 958,70	1966,0	7,3	0,37
Ceadir-Lunga	19 061	16035	5 472,80	5934,7	461,9	8,44
Chioselia Rusă	730	533	209,6	197,3	-12,3	-5,88
Chiriet-Lunga	2 341	1659	672,2	614,0	-58,2	-8,66
Chirsova	6 615	5446	1 899,30	2015,6	116,3	6,12
Cioc-Maidan	3 160	2491	907,3	921,9	14,6	1,61
Cismichioi	4 475	3718	1 284,90	1376,1	91,2	7,10
Comrat	23 113	20165	6 636,20	7463,3	827,1	12,46
Congaz	11 479	9463	3 295,90	3502,4	206,5	6,26
Congazcicul de Sus	1 582	1407	454,2	520,7	66,5	14,65
Copceac	9 291	7207	2 667,60	2667,4	-0,2	-0,01
Cotovscoe	920	763	264,2	282,4	18,2	6,89
Dezghingea	4 808	3802	1 380,50	1407,2	26,7	1,93
Etulia	3 001	2458	861,6	909,7	48,1	5,59
Ferapontievca	780	686	224	253,9	29,9	13,35
Gaidar	4 373	2771	1 255,60	1025,6	-230,0	-18,32
Joltai	2 080	1704	597,2	630,7	33,5	5,60
Svetlii	1 640	1347	470,9	498,5	27,6	5,87
Tomai	4 766	3291	1 368,40	1218,0	-150,4	-10,99
Vulcănești	14 984	12054	4 302,20	4461,3	159,1	3,70
Total	147 698	117 172	42 407	43 367	+959	

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor disponibile pe statistica.gov.md și

în baza informațiilor din Circulara bugetară pentru 2024-2026

II. Transparența finanțării întreținerii drumurilor locale – problemă recurentă la nivelul tuturor autorităților administrației publice

Spre deosebire de informația despre finanțarea drumurilor publice naționale, informația privind volumul finanțării alocate și utilizate pentru infrastructura drumurilor publice locale nu este deloc transparentă și accesibilă. Transferurile din taxa de folosire a drumurilor de către posesorii automobilelor înmatriculate în Republica Moldova nu este reprezentată clar, într-o coloană separată, în anexele ce însoțesc proiectul legii bugetului. Mecanismul transferurilor către primării aplicat în cazul UTAG, municipiile Bălți și Chișinău (autorități de nivelul II) nu permite monitorizarea executării transferurilor în raport cu încasările din taxa pentru folosirea drumurilor. Rapoartele de executare a bugetului UTAG nu conțin date dezagregate pe primării, iar majoritatea primăriilor evită să publice rapoartele de executare a bugetului local.

2.1. (Ne)transparența administrației publice centrale privind finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale

Transferurile cu destinație generală din taxa de folosire a drumurilor nu sunt delimitate în anexele ce însoțesc proiectul legii bugetului de stat. Mărimea transferurilor pentru infrastructura drumurilor se aprobă anual prin legea bugetului și se reflectă în anexa 7, în coloana 16 pentru toate autoritățile de nivelul II și nivelul I. Odată cu modificarea statutului transferurilor pentru infrastructura drumurilor (din transferuri speciale în cele cu destinație generală), reprezentarea acestora în legea bugetului devine mai puțin transparentă, căci sunt incluse în coloana transferuri generale, fără să fie prezentate și separat, cum s-a procedat cu transferurile de echilibrare. În modificările din iunie ale legii bugetare, această omisiune este înlăturată, transferurilor pentru drumuri au fost indicate separat în coloana 20, ca alte transferuri generale. Cu toate acestea, repartizarea volumului alocat din taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova rămâne neclară și în proiectul legii bugetare pentru anul 2024.

Anexele la legea bugetului de stat ilustrează în aceeași coloană transferurile către APL II din fondul rutier, care se fac proporțional lungimii rețelei administrate, și transferurile din taxa de folosire a drumurilor repartizată proporțional numărului populației ceea ce face dificilă monitorizarea corectitudinii repartizării și utilizării acestor transferuri. În anexa 7 a legii bugetare, observăm că, coloana 16 este dedicată pentru „infrastructura drumurilor publice de interes raional (municipal)*” și conține un total de transferuri de 849604,8 mii lei, care includ 631453,7 mii de lei de transferuri cu destinație specială din Fondul rutier distribuite proporțional kilometrilor echivalenți de drum din administrarea APL II, dar și volumul transferurilor cu destinație specială calculate proporțional numărului populației din municipiile Bălți și Chișinău din volumul total al taxei pentru folosirea drumurilor în mărime de 34 863,4 mii de lei și, respectiv, de 183 288,0 mii de lei. Astfel, municipiul Bălți, ca autoritate publică locală de nivelul II, beneficiază de 36 942,9 mii lei de transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor, din care 2 079,5 mii lei sunt din Fondul rutier (repartizate proporțional rețelei administrate) și 34 863,4 mii de lei din taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova (repartizate proporțional numărului populației). Similar, municipiul Chișinău, ca autoritate publică locală de nivelul II, beneficiază de 292 957 mii lei de transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor, din care 109 669 mii lei sunt din Fondul rutier și 183 288,0 mii de lei din taxa pentru folosirea drumurilor. Această clarificare este realizată sub tabel ca notă de subsol ce explică asteriscul din denumirea coloanei. Ce vor face utilizatorii informațiilor bugetare, atunci când notele de sub tabele vor fi omise?

Transferurile cu destinație generală din taxa de folosire a drumurilor creează confuzia chiar și a utilizatorilor de date publice inițiați, ne mai vorbind de cetățenii de rând. Coloana 17 din anexa 7 la proiectul legii bugetului este dedicată pentru „alte transferuri curente cu destinație generală**”, acestea reprezintă transferurile cu caracter general pentru primării, prioritar pentru infrastructura drumurilor locale, calculate din taxa de folosire a drumurilor proporțional numărului populației. Pentru anul 2024 valoarea preconizată a acestor transferuri constituie 711 848,9 mii lei, incluzând 42407,2 mii lei pentru primăriile din UTAG (26 de primării), 1320,5 mii lei pentru primării din mun. Bălți (2 primării) și 41 177,3 mii lei pentru primăriile mun. Chișinău (18 primării). În contextul prezentat, constatăm că volumul total bugetat al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova (930000,3 mii de lei) este repartizat pe transferuri către localități: 711 848,9 mii lei ca transferuri generale pentru primăriile din raioanele țării, UTAG, mun. Bălți și mun. Chișinău și 218 151,4 mii lei ca transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor pentru consiliile municipale Bălți și Chișinău.

2.2. (Ne)transparența executivului UTAG privind finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale din cadrul autonomiei

Transferurile către primăriile din UTAG nu se regăsesc în anexele la legea bugetului de stat așa cum este cazul pentru restul APL-I. În cazul primăriilor din autonomie transferurile din taxa pentru folosirea drumurilor sunt reflectate doar ca sume agregate în anexa nr. 7 a legii bugetului de stat. Ulterior, aceste sume sunt confirmate în **legea locală** a Adunării Populare privind aprobarea bugetului autonomiei, iar repartizarea pe primării se reflectă dor în **anexele** acestei legi care nu fac parte integrantă a legii și care sunt plasate pe un repository de tip „google docs”. Sumele specificate în aceste documente constituie baza pentru planificarea lucrărilor de întreținere și reparație a drumurilor locale pentru primăriile din UTAG.

Executarea cheltuielilor pentru infrastructura drumurilor comunale și a străzilor administrate de APL-I din componența UTAG este una total **netransparentă**. Analiza rapoartelor de executare a bugetului UTA Găgăuzia nu reflectă informații detaliate aferente cheltuielilor efectuate la nivelul primăriilor. Dacă volumul aprobat al transferurilor destinat primăriilor din UTAG pentru infrastructura drumurilor este reflectat în mod transparent, atunci executarea acestor transferuri este cu totul opacă. Rapoartele de executare a bugetului UTAG nu sunt accesibile pentru toată perioada analizată, iar cele publicate nu reflectă informații detaliate privind veniturile încasate și cheltuielile efectuate dezagregate pe cele 26 de primării, ceea ce reduce semnificativ valoarea informațiilor publicate și posibilitățile de analiză a utilizatorilor de date publice.

Rapoartele de executare a bugetului autonomiei nu au o structură standardizată ceea ce le face inconsecvente, fapt ce nu permite comparabilitatea datelor. Pe **pagina electronică oficială** a autonomiei, sunt disponibile doar rapoarte trimestriale de executare a bugetului pentru anii 2018 și 2019. Pentru anul 2020 sunt disponibile doar rapoartele pentru 3, 6 și 9 luni, cel anual este de negăsit. Pentru anii 2021 și 2022 sunt publicate rapoarte anuale, accesibile doar prin motoare de căutare. Pentru anul 2023 este făcut public doar raportul pentru prima jumătate de an.

Datele din rapoartele de executare a bugetului UTAG sunt incomplete și nu prezintă decât solduri agregate ceea ce face imposibilă analiza calitativă a executării mijloacelor transferate către primăriile din autonomie din taxa pentru folosirea drumurilor. Datele prezentate în aceste rapoarte se referă doar la solduri executate pe tipuri de transferuri la nivel UTAG, fără o diferențiere clară cu privire la sumele aferente autorității publice locale de nivelul II și cele aferente primăriilor, doar în unele rapoarte, în nota explicativă, se arată care este volumul executat la nivelul tuturor primăriilor. Rapoartele UTAG nu oferă o informație clară privind nivelul de executare a încasărilor (în special a transferurilor), ceea ce ar putea facilita analiza echității tratamentului față de toate primăriile, și a modului în care sunt executate cheltuielile, ceea ce ar permite analiza comparativă a eficienței administrării finanțelor publice la nivelul primăriilor UTAG.

2.3. Opacitatea primăriilor din componența UTAG în ceea ce privește finanțarea infrastructurii drumurilor comunale și a străzilor

Lipsa transparenței datelor privind valorificarea mijloacelor transferate din taxa pentru folosirea drumurilor este o problemă recurentă pentru toate cele 26 de primării care au făcut obiectul analizei. Majoritatea primăriilor din componența unității teritorial-administrative autonome nu dispun de o pagină electronică. Pentru toate cele 26 de primării din cadrul autonomiei, disponibilitatea informației privind încasarea transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova și utilizarea resurselor alocate pentru infrastructura drumurilor (funcția 0451, subprogram 6402) este o problemă majoră. Deciziile APL I din componența UTAG privind repartizarea mijloacelor pentru întreținerea drumurilor sunt de negăsit și pe portalul guvernamental de **acte locale**.

Astfel, principalele probleme asociate transparenței datelor bugetare la nivelul localităților din UTA Găgăuzia țin de:

- Nepublicarea rapoartelor de executare a bugetului de către unele primării (ex. or. Vulcănești pentru anul 2022);
- Decizii de aprobare a executării bugetului cu transparență redusă, în care nu sunt reflectate deloc date financiare (ex. decizia nr. 2/2 din 03.06.2023 a Consiliului s. Beșalma; decizia nr. 1/1 din 06.03.2023 a Consiliului s. Baurci);
- Decizii de aprobare a executării bugetului cu referință la datele financiare din anexe, dar care nu sunt încărcate pe platformă, ceea ce le face inaccesibile (ex. decizia 7/1 din 18.08.2023 a Consiliului s. Avdarma, decizia 9/1 din 24.08.2023 a Consiliului s.Cioc-Maidan);

Stabilirea priorităților de intervenție în întreținerea drumurilor comunale și a străzilor administrate de primăriile din componența autonomiei este realizată de o manieră netransparentă. De cele mai multe ori, deciziile consiliului local ne explică modul în care a fost stabilită prioritatea intervențiilor. Pornind de la esența „eficacității”, ca parte componentă a performanței finanțelor publice, care constă în utilizarea eficientă a resursele publice limitate, considerăm că eficacitatea finanțării drumurilor locale se apreciază prin intermediul modalității de elaborare a listei de priorități de reparație a drumurilor din localitate.

Analiza mai multor localități din UTAG, relevă două abordări: fie că există decizii care stabilesc concret străzile prioritare pentru anul bugetar, tipul lucrărilor și volumul finanțării alocate (deși există decizii unde această informație este hașurată - ex. decizia 8/2 din 18.09.2023 a Consiliului s. Baurci), fie că drumurile se repară fără să fie stabilită transparent prioritatea drumurilor locale. În decizia 14/1 din 22.12.2022 a Consiliului municipal Comrat, anexa 10, observăm o încercare de a include în decizia privind aprobarea bugetului planificarea repartizării resurselor pentru infrastructura drumurilor locale, însă stipularea doar a tipului de lucrări și a lungimii drumurilor ce urmează să fie reparate, fără a specifica străzile incluse în planul reparațiilor, nu sporește transparența întreținerii străzilor administrate.

III. Analiza riscului de ingerință politică în transferul mijloacelor din taxa de folosire a drumurilor către APL I din componența UTAG

Mecanismul transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor aplicat în UTA Găgăuzia este diferit pentru primăriile din autonomie față de transferurile aplicate pentru celelalte primării din țară. Statutul special al UTAG presupune un grad mai mare de independență pentru APL de nivelul II, dar în cazul relațiilor financiar-bugetare dintre bugetul de stat și bugetul localităților apare un intermediar, a cărui participare pune la îndoială „beneficiile” statutului special pentru primăriile din UTAG.

Finanțarea transferurilor cu destinație specială se făcea doar în baza documentelor justificative de efectuare a cheltuielii pentru lucrările de întreținere a drumurilor. Acest mecanism funcționează în continuare pentru municipiile Chișinău și Bălți. Conform instrucțiunilor Ministerul Finanțelor⁸, atunci când s-au introdus transferurile cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor (2017), finanțarea cheltuielilor pentru întreținerea drumurilor, se efectua în volumul solicitat, în baza documentelor de plată incluse de către autoritățile/ instituțiile bugetare în sistemul informațional al Ministerului Finanțelor cu marcarea acestora în destinația plății.

În perioada 2017-2022 au existat primării din componența autonomiei, care nu au valorificat integral mijloacele alocate. Datele prezentate în Anexa 1 cu privire la executarea transferurilor pentru infrastructura drumurilor ilustrează că în perioada 2018-2022 au existat primării, care nu reușeau să absoarbă volumul planificat de transferuri, iar soldurile rămase neutilizate nu mai puteau fi transferate pe anul viitor. Astfel, în 2019, 9 din cele 26 de primării înregistrează utilizarea incompletă a transferurilor: Ferapontievca – 0 %, Etulia – 71,1 %, Tomai – 87,6 %, Beșalma – 87,2 %, Baurci – 96,9 %, Cazaclia – 99,96 %, Cișmichioi – 90,2 %, Dezghinea – 99,8 %, Vulcănești – 99,7 %. În anul 2020, situația este mai bună, doar 7 primării raportează executare incompletă a transferurilor, din care 6 înregistrează un nivel de executare nu mai mic de 97 %, doar primăria Cioc-Maidan indică nivelul de 86,1 % de executare a transferurilor pentru infrastructura drumurilor. În anul 2022, doar 6 primării raportează executare incompletă a transferurilor, dar nivelul de executare a acestor este nu mai mic de 98%.

⁸ Scrisoare Ministerului Finanțelor nr.24-3-4-166 din 30.05.2017 către autoritățile locale și Trezoreriile teritoriale „Particularitățile de finanțare a transferurilor cu destinație generală și a transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale în anul 2017

Planificarea austeră și întârzierea declanșării licitațiilor sunt principalele cauze ale nevalorificării mijloacelor destinate pentru întreținerea drumurilor. Analiza efectuată denotă că valorificarea transferurilor pentru infrastructura drumurilor alocate primăriilor din componența UTAG depindeau de calitatea planificării și promptitudinea procesului de achiziții realizat de către acestea. Multe primării au întâmpinat dificultăți în realizarea achizițiilor publice, unele primării au înregistrat mai multe cazuri de anulare a procedurii, fie din cauza greșelilor în documentația tehnică, fie pe motivul de necalificare a participanților, fie din cauza lipsei de interes din partea ofertanților din cauza neconsolidării lucrărilor de întreținere a drumurilor în loturi mai mari. Planificarea bună și realizarea achizițiilor din timp, într-un pachet mare și atractiv pentru operatorii economici, a asigurat valorificarea în întregime a mijloacelor alocate pentru infrastructura drumurilor comunale și a străzilor. Un exemplu elocvent în acest sens este Primăria Chirsova, care anual planifica și anunța licitație pentru toate lucrările de reparație într-un singur lot, până cel târziu în luna martie, reușind să valorifice astfel sume mari în trimestrele II și III: iulie 2018 – 265 mii, august 2019 – 783 mii, iunie 2020 – 766 mii, iunie 2021 – 456 mii, aprilie 2022 – 1588 mii lei. Primăria Avdarma a realizat două proceduri de achiziții pentru lucrări de reparație în 2021 la valoare de circa 2,5 mln. lei (o sumă mai mare de două ori decât transferurile pentru infrastructura drumurilor pentru 2 ani). Astfel, în anul 2022, primăria Avdarma a obținut prima tranșă de 25 % în primele luni a anului, altele 60 % în trimestrul II. În contrast, capacitate redusă a unor primării în desfășurarea achizițiilor la timp și corect a influențat încasarea transferurilor mai târziu și în volume mai mici. Primăria Beșalma a realizat 9 proceduri pentru lucrări de reparație în perioada 2019-2022, din care 6 au fost anulate fie din cauza erorilor depistate în documentație, fie la decizia grupului de lucru, acești factori au influențat încasarea transferurilor începând din trimestrul 3.

Transferurile cu destinație specială pentru întreținerea drumurilor sunt vulnerabile sub aspectul ingerinței politice. Astfel, în timpul campaniilor electorale primăriile conduse de primari afiliați partidelor aflate la guvernare dădeau dovadă de o asimilare în termen record a transferurilor cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor, în timp ce primarii din opoziție sau primarii independenți aveau rezultate mult mai modeste. Analiza încasării transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG în perioada 2018-2022 (Anexa 1) în funcție de apartenența politică a acestora ilustrează că în anii 2018 și 2019 doar câteva primării au beneficiat de un volum considerabil de transferuri, de la 65 % până la 100 % în prima jumătate a anului bugetar și toate primăriile aveau primari independenți: Cioc-Maidan, Copceac (2018); Ceadâr-Lunga, Besghioz, Bugeac, Cioc-Maidan (2019). Această situație s-a datorat realizării achizițiilor la începutul anului, astfel ca la sfârșitul trimestrului I sau la începutul trimestrului II să se înainteze solicitările de plată.

În anul 2020 (primul an bugetar după alegeri locale din octombrie 2019), observăm că șase primării (Ceadâr-Lunga, Chioselia Rusă, Chirsova, Congazcicul de Sus, Cotovscoie, Svetlîi) au încasat transferuri pentru infrastructura drumurilor în prima jumătate de an în volum de la 82 % la 100 %. Toate aceste primării erau conduse de primari Socialiști (partid aflat la guvernare). În anul 2021, 6 din cele 7 primării ce au încasat mai mult de jumătate din transferuri la sfârșitul trimestrului II erau conduse de primari din partidul Socialiștilor. În anul 2022 tabloul se schimbă, la 4 primării conduse de primari din partidul Socialiștilor (Ceadâr-Lunga, Chioselia Rusă, Chirsova, Cotovscoie) care au valorificat în tempou accelerat mijloacele alocate pentru infrastructura drumurilor, se alătură și alte 3 primării conduse de primari independenți (Avdarma, Bugeac, Cioc-Maidan) și o primărie condusă de un primar din alt partid (Vulcănești). În aceeași ordine de idei, în urma analizei transferurilor cu destinație specială pentru primăriile din UTAG s-a constatat că în 10 cazuri depistate de nevalorificare a transferurilor, iar achitarea lucrărilor de întreținere se efectua din surse proprii, doar 2 cazuri se referă la primăriile conduse de primari socialiști, restul cazurilor se referă fie la primari independenți, fie din alt partid.

Mijloacele cu destinație generală din taxa pentru folosirea drumurilor alocate primăriilor din componența UTAG sunt transferate acestora cu întârziere, ceea ce le amplifică riscul deficitului de casă.

Din anul 2023, mecanismul de executare a transferurilor pentru infrastructura drumurilor s-a modificat. Transferul din taxa pentru folosirea drumurilor a devenit transfer cu destinație generală. Aceasta însemnând deconectarea condiționării transferului cu justificarea efectuării cheltuielii pentru întreținerea drumurilor. Astfel începând cu 2023 primăriilor de pe întreg teritoriul republicii, în conformitate cu instrucțiunile Ministerului Finanțelor, trebuie să li se aloce lunar 1/10 din suma anuală în primele 6 luni¹ ale anului și 1/15 lunar pe parcursul următoarele 6 luni⁹. Din tabelul A1.6., Anexa nr. 1 observăm că pentru municipiul Cahul se aplică tot mai mecanismul descris (primărie martor), fiind raportată o executare de 80 % pentru primele 9 luni ale anului 2023.

Dacă în cazul celorlalte primării transferurile se fac direct la bugetul APL de către oficiile teritoriale ale trezoreriei, atunci în cazul primăriilor din componența UTAG mijloacele se transferă la bugetul Autonomiei, iar executivul de la Comrat este responsabil de transferul în aval către primăriile din componența autonomiei. Spre deosebire de celelalte primării de pe întreg teritoriul republicii (inclusiv primăria martor), în cazul primăriilor din UTAG constatăm o întârziere în executarea transferurilor. APL-I din componența autonomiei încep să primească transferuri din taxa de folosire a drumurilor abia din trimestrul II. În trimestrul III 2023, primăriilor din componența UTAG le-au fost efectuate transferuri din taxa de folosire a drumurilor la nivel de 66,7 % și nu în proporție de 80 % din necesar așa cum ar fi fost firesc conform instrucțiunilor Ministerului Finanțelor.

⁹ Ibidem

Executivul UTAG nu respectă instrucțiunile Ministerului Finanțelor privind graficul și quantumul transferurilor generale către bugetele APL I din componența autonomiei. În lipsa informațiilor disponibile public, la un eșantion de 10 primării din componența autonomiei le-au fost expediate solicitări de informație referitoare la data exactă și suma pe care acestea le-au primit din taxa pentru folosirea drumurilor. Din cele 10 contactate, doar 3 primării au prezentat informația în forma solicitată, indicând volumul transferurilor (tabelul nr 2). Informația analizată ne permite să constatăm o reținere semnificativă a transferurilor către primăriile din componența UTAG în raport cu instrucțiunile Ministerului Finanțelor și cu datele transferurilor recepționate de primăria martor pe parcursul aceleiași perioade (Anexa 5).

Potențialele consecințe ale întârzierii transferurilor către APL-I din componența UTAG. În contextul tergiversării transferurilor pentru infrastructura drumurilor către primăriile din UTAG, crește riscul manifestării unui șir de consecințe nedorite precum:

- creșterea presiunii pe bugetele proprii ale APL-I;
- impact asupra planificării bugetare;
- creșterea costului lucrărilor de întreținere a drumurilor comunale și a străzilor din cauza suportării penalităților de întârziere a plății lucrărilor efectuate de antreprenori;
- tratament discriminatoriu a primăriilor din componența UTAG;
- riscul de clientelism politic pentru asigurare transferurilor în termen.

Tabel nr. 2 Transferurile cu destinație generală efectuată de către executivul UTAG la bugetele primăriilor Bugeac, Chirsova și Congaz și decalajele constatate în raport cu graficul transferurilor expus în instrucțiunile Ministerului Finanțelor

Luna/ primăria	Bugeac lei	Chirsova lei	Congaz lei	Pondere din total	Pondere conform instrucțiunilor MinFin
1.	0	0	0	0%	10%
2.	0	0	0	0%	20%
3.	0	0	0	0%	30%
4.	0	0	0	0%	40%
5.	203 600	899 000	0	50%	50%
6.	0	0	1 544 600	50%	60%
7.	0	0	0	50%	66,7%
8.	67 900	300 000	514 870	66,7%	73,3%
9.	0	0	0	66,7%	80,0%
10.	81 400	359 900	617 840	86,7%	86,7%

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor recepționate de la primării

Astfel, în cazul municipiului Cahul, observăm respectarea mecanismului transferurilor generale, excepție fiind primele două luni, când în ianuarie nu avem transferuri, iar în februarie se transferă suma pentru două luni.

Deși modificările operate în 2023 simplifică procedura de valorificare și transfer din taxa de folosire a drumurilor, primăriile din UTAG înregistrează un nivel mult mai redus de valorificare a acestora mijloace comparativ cu anii precedenți, ceea ce poate însemna inclusiv alocarea acestor mijloace pentru alte scopuri decât infrastructura drumurilor. Informația pentru anul 2023 este disponibilă doar pentru perioada de 9 luni, dar comparând nivelul de executare cu anii precedenți pentru aceeași perioadă (Anexa 3), constatăm că în anul 2023 este cel mai scăzut nivel de executare a volumului bugetat pentru infrastructura drumurilor – 43,03 %. Totodată, comparând informația despre transferurile destinate infrastructurii drumurilor și volumul resurselor alocate funcției transportului rutier (Anexa 4), observăm că unele primării au alocat resurse suplimentare din fonduri proprii pentru infrastructura drumurilor: Avdarma + 484 mii lei (din sursele proiectelor locale), Besghioz + 138 mii lei (de la sponsori), Bugeac + 2628 mii lei (din vânzarea de terenuri, din proiecte locale), Chioselia Rusă + 202 mii lei (din sursele proiectelor locale), Copceac + 14644 mii lei (din contul încasărilor mai mari de impozite, din proiectul Leader, din credit și din mijloace speciale). Cu toate acestea, unele primării, cum sunt Etulia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, au fost nevoite să utilizeze resurse proprii pentru onorarea plăților față de furnizorii lucrărilor, dat fiind faptul că transferurile întârziu.

Primăriile din UTAG utilizează mijloacele transferate din taxa pentru folosirea drumurilor pentru plata sporului salarial pentru bugetari. Analiza efectuată a permis identificarea a 3 primării din UTAG care au recurs, de la începutul anului, la modificarea destinației transferurilor pentru infrastructura drumurilor:

♦ Besghioz

(decizia 3-3 din 13.04.2023 a permis realocarea fondurilor pentru acoperirea sporului lunar în valoare fixă de 1300 pentru angajații din sectorul bugetar);

♦ Bugeac

(decizia 2/11 din 07.03.2023 a permis realocarea fondurilor pentru acoperirea sporului lunar în valoare fixă de 1300 pentru angajații din sectorul bugetar);

♦ Svetlîi

(decizia 4/4 din 19.04.2023 a permis realocarea a 293 mii pentru pavaj în fața Casei de Cultură).

Situația privind executarea funcției 0451 „Transport rutier” la sfârșitul trimestrului III arată că satele Besghioz și Bugeac au reușit să aloce înapoi resurse pentru drumuri, cu toate acestea nivelul executării este foarte mic în cazul satului Besghioz – doar 32 mii (2,94 %). Primăria Svetlîi nu a reușit să realoce pentru drumuri, resursele îndreptate spre altă destinație, dar nici nu a executat nici un leu pentru drumuri în acest an. Astfel, riscul subfinanțării infrastructurii drumurilor comunale și a străzilor generat de schimbarea statutului transferurilor este unul real. Chiar dacă numai 3 primării au recurs la realocarea resurselor spre alte destinații de la începutul anului, iar 2 din ele au reușit să realoce înapoi resurse pentru drumuri în a doua jumătate a anului bugetar, totuși, multe primării rămân cu un nivel scăzut de executare a fondurilor alocate pentru infrastructura drumurilor, ceea ce trezește suspiciuni că mai multe autorități vor recurge la acoperirea altor nevoi fie la sfârșitul anului, fie la începutul anului prin redistribuirea soldului bugetar. Aceste presupuneri vor fi confirmate odată cu publicarea datelor pentru anul 2023.

CONCLUZII

Deși analiza efectuată se bazează pe autoritățile publice locale din componența unității teritorial-autonome, cu statut special, concluziile acestea pot fi extrapolate și asupra celorlalte autorități publice locale.

Concluzii generale

1. **Transparența finanțării întreținerii drumurilor comunale și a străzilor rămâne a fi o problemă** atât pentru autoritățile administrației publice centrale, cât și pentru autoritățile administrației publice locale.
2. **Anexele la legea anuală a bugetului de stat nu prezintă clar și distinct sumele alocate din taxa** pentru folosirea drumurilor repartizată APL proporțional numărului populației și cele alocate din Fondul rutier pe kilometru echivalent de rețea administrat de autoritățile publice locale de nivelul II.
3. **O parte din mijloacele din taxa pentru folosirea drumurilor sunt utilizate de APL-I pentru alte scopuri decât infrastructura drumurilor comunale și a străzilor.** În contextul în care schimbarea mecanismului de transfer a mijloacelor financiare din taxa de folosire a drumurilor la finele anului 2022 a fost sincronizată cu decizia aprobată de Parlament de alocare a unui spor salarial în mărime de 1300 lei pentru bugetari, fără ca să fie prevăzute mijloacele necesare pentru compensarea cheltuielilor suportate de APL- I în acest sens, constatăm cazuri de realocare a resurselor financiare destinate infrastructurii drumurilor pentru acoperirea sporului salarial de către 2 primării din UTAG.
4. **Municipiile Chișinău și Bălți sunt discriminate în raport cu celelalte primării,** or pentru ele mijloace din taxa pentru folosirea drumurilor sunt transferate, în continuare, cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor.
5. **Indicatorul („populația prezentă”) utilizat pentru calcularea transferurilor din taxa pentru folosirea drumurilor către APL I proporțional numărului populației este depășit,** ceea ce duce la o alocare incorectă a transferurilor cu destinație generală.

Concluzii specifice APL -I din componența UTAG

1. **Sumele care se cuvin APL-I din componența UTAG din contul taxei pentru folosirea drumurilor nu sunt publicate** în anexele care însoțesc proiectul legii anuale a bugetului de stat așa cum este cazul pentru celelalte primării.
2. **Executivul de la Comrat nu publică sumele transferate lunar către bugetele APL-I** din contul mijloacelor cu destinație generală transferate din taxa pentru folosirea drumurilor achitată de vehiculele înmatriculate în Republica Moldova.
3. **Rapoartele de executare a bugetului autonomiei nu au o structură standardizată și coerentă** acestea fiind publicate sporadic și cu conținuturi ce variază semnificativ, ceea ce nu permite comparabilitatea datelor.
4. **Transferurile către APL I din cadrul autonomiei sunt publicate în materialele care însoțesc proiectul de lege aprobat de Adunarea Populară, dar care nu fac parte din ea** și care sunt plasate pe un repository privat, nu pe un portal public.
5. **Datele din rapoartele de executare a bugetului UTAG sunt incomplete și nu prezintă decât solduri agregate**, ceea ce periclitează analiza executării mijloacelor transferate către primăriile din cadrul autonomiei, din contul taxei pentru folosirea drumurilor.
6. **APL-I din componența UTAG nu publică deciziile de alocare a mijloacelor pentru întreținerea drumurilor**, nu au stabilită o modalitate transparentă, echitabilă și eficientă de alocare a acestor mijloace, nu publică raportul privind executarea cheltuielilor pentru subprogramul „întreținerea drumurilor”, majoritatea dintre acestea nu au nici pagină electronică.
7. **Spre deosebire de toate celelalte autorități publice locale de nivelul I, transferurile către primăriile din UTAG sunt intermediare** de executivul de la Comrat.
8. **Autoritățile UTAG nu respectă calendarul transferurilor**, ceea ce ridică costul și riscurile bugetare pentru primăriile din autonomie, amplificând și riscul de clientelism politic.
9. **Tergiversarea transferului către bugetele APL I a mijloacelor cu destinație generală poate determina creșterea costurilor suportate de primării**, acutizarea deficitului de lichidități, și creșterea vulnerabilității politice a primarilor.
10. **Bugetele celor 26 de primării din componența UTAG au fost prejudiciate în sumă de aproape 1 mil de lei** din cauza utilizării pentru calcularea transferurilor din taxa de folosire a drumurilor a indicatorului perimat „populația prezentă”, în locul indicatorului actualizat „populația cu reședință obișnuită”.

RECOMANDĂRI

În rezultatul analizei efectuate cu privire la transferurile pentru infrastructura drumurilor de la bugetul de stat către primăriile UTAG, venim cu următoarele recomandări:

1. **Anexele prezentate la elaborarea legii anuale a bugetului de stat trebuie să prezinte clar modul de repartizare a mijloacelor din taxa pentru folosirea drumurilor** distribuite proporțional numărului populației și mijloacele alocate din Fondul rutier pentru kilometri echivalenți de rețea de drumuri locale administrate de autoritățile publice locale de nivelul II.
2. **Standardizarea documentelor de raportare ale autorităților publice din componența UTAG privind efectuarea ce către acestea a cheltuielilor pentru întreținerea drumurilor locale, comunale și a străzilor.**
3. **Rapoartele de executare a bugetului UTAG, atât cele trimestriale cât și cele semestriale și anuale, trebuie să includă și informațiile cu privire cheltuielile efectuate pentru infrastructura drumurilor, dezagregate pe primării**, indicând cel puțin: sursele de finanțare a infrastructurii drumurilor; situația privind încasarea transferurilor; situația privind valorificarea resurselor alocate infrastructurii drumurilor locale inclusiv pe tipurile de lucrări efectuate.
4. **Asigurarea de către primăriile din autonomie a accesibilității deciziilor de planificare a cheltuielilor pentru infrastructura drumurilor și a rapoartelor de valorificare a mijloacelor din taxa pentru folosirea drumurilor**, însoțite de anexa, pe paginile electronice proprii și pe portalul guvernamental de acte locale.
5. **Sporirea transparenței privind modalitatea de prioritizarea a lucrărilor de întreținere/reparație a drumurilor comunale și a străzilor** prin elaborarea și aprobarea la nivel local a unei metodologii clare de prioritizarea a intervențiilor și consultarea publică a proiectelor de decizie cu reflectarea rezultatelor în cadrul unei anexa separate la procesul verbal de aprobare a deciziei de utilizare a mijloacelor.
6. **Uniformizarea mecanismul de repartizare a mijloacelor din taxa pentru folosirea drumurilor pentru toate autoritățile publice.**
7. **Înlocuirea indicatorului perimat - „populația prezentă” utilizat pentru calculul transferurilor cu destinație generală cu indicatorul „populația cu reședință obișnuită”** care este unul mult mai actualizat.
8. **Administrația publică centrală nu trebuie să pretindă utilizarea mijloacelor provenite din taxa pentru folosirea drumurilor pentru finanțarea altor competențe și cheltuieli decât cele pentru întreținerea drumurilor comunale și a străzilor.**

9. **Identificarea de către autoritățile administrației publice central a mijloacelor pentru compensarea cheltuielilor suportate de primării pentru acordarea sporului lunar în valoare fixă pentru angajații din sectorul bugetar în mărime de 1300 de lei/lună.**
10. **Instituirea mecanismelor care ar asigura că executivul UTAG nu admite tergiversarea transferurilor către primăriile din autonomie și nu aplică un tratament selectiv în ceea ce privește data de efectuare a transferului mijloacelor cu destinație generală din taxa pentru folosirea drumurilor.**
11. **Studierea impactului modificării statutului transferurilor pentru drumurile publice locale din transferuri cu destinație specială în cele cu destinație generală asupra finanțării întreținerii drumurilor comunale și a străzilor pentru a se aprecia corect efectul acestei modificări, în eventualitatea aplicării măsurilor corective.**

ANEXE

ANEXA 1

Tabelul A1.1. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2018

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2018							
		3 luni		6 luni		9 luni		12 luni	
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	408,4	0	0	0	0,0	0	0,0	408,4	100
Baurci	972,4		0		0,0	11,5	1,2	972,4	100
Beșalma	533,6		0		0,0	506	94,8	533,6	100
Besghioz	416,9		0		0,0		0,0	416,9	100
Bugeac	176,8		0		0,0	176,8	100,0	176,8	100
Carbaclia	47,5		0		0,0	47,2	99,4	47,5	100
Cazaclia	806,1		0		0,0		0,0	806,1	100
Ceadir-Lunga	2 232,6		0		0,0	2232,6	100,0	2232,6	100
Chioselia Rusă	83,1		0		0,0		0,0	83,1	100
Chiriet-Lunga	279,6		0		0,0		0,0	279,6	100
Chirsova	782,6		0	24,4	3,1	691,6	88,4	782,6	100
Cioc-Maidan	382,6		0	382,6	100,0	382,6	100,0	382,6	100
Cismichioi	536,0		0		0,0		0,0	536	100
Comrat	2 696,1		0	443,1	16,4	2649,6	98,3	2696,1	100
Congaz	1 317,7		0		0,0		0,0	1317,7	100
Congazcicul de Sus	188,3		0		0,0	103,2	54,8	188,3	100
Copceac	1 070,7		0	808	75,5	1070,7	100,0	1070,7	100
Cotovscoe	103,2		0		0,0	198,2	192,1	103,2	100
Dezghingea	569,0		0		0,0		0,0	569	100
Etulia	365,9		0		0,0	4,7	1,3	365,9	100
Ferapontievca	95,4		0		0,0		0,0	95,4	100
Gaidar	514,1		0		0,0		0,0	514,1	100
Joltai	241,5		0		0,0		0,0	241,5	100
Svetlii	198,2		0		0,0		0,0	198,2	100
Tomai	570,8		0		0,0	13,5	2,4	570,8	100
Vulcanesti	1 768,4		0	15,8	0,9	1293,4	73,1	1768,4	100
Primăria Cahul	4267,8	343,0	8,0	1389,8	32,6	4108,2	96,3	4244,9	99,46

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și Trezoreria Regională Cahul

Tabelul A1.2. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2019

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2019							
		3 luni	6 luni	9 luni	12 luni	3 luni	6 luni	9 luni	12 luni
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	412,4	0	0,0		0,0	409,1	99,2	412,4	100,0
Baurci	987,3		0,0		0,0	955,2	96,7	956,3	96,9
Beșalma	539,7	4,7	0,9	47,9	8,9	379,9	70,4	470,6	87,2
Besghioz	418,5		0,0	418,5	100,0	418,5	100,0	418,5	100,0
Bugeac	178,3		0,0	178,3	100,0	178,3	100,0	178,3	100,0
Carbacdia	48,0		0,0		0,0	48	100,0	48	100,0
Cazadlia	817,1		0,0		0,0		0,0	816,8	99,96
Ceadir-Lunga	2 264,1	1489,3	65,8	1489,3	65,8	1620,9	71,6	2263,5	100,0
Chioselia Rusă	85,3		0,0		0,0	85,3	100,0	85,3	100,0
Chiriet-Lunga	282,4		0,0		0,0		0,0	282,4	100,0
Chirsova	793,0		0,0	9,8	1,2	793	100,0	793	100,0
Cioc-Maidan	386,2		0,0	386,2	100,0	386,2	100,0	386,2	100,0
Cismichioi	543,3		0,0		0,0	11	2,0	490,2	90,2
Comrat	2 724,8		0,0		0,0	2532,6	92,9	2724,8	100,0
Congaz	1 347,9		0,0		0,0	849,6	63,0	1347,9	100,0
Congazcicul de Sus	188,2		0,0		0,0	188,2	100,0	188,2	100,0
Copceac	1 087,3		0,0	95,4	8,8	1087,3	100,0	1087,3	100,0
Cotovscoe	106,2		0,0		0,0	56,3	53,0	106,2	100,0
Dezghingea	576,3		0,0		0,0		0,0	574,9	99,8
Etulia	367,7		0,0		0,0		0,0	261,5	71,1
Ferapontievca	97,7		0,0		0,0		0,0		0,0
Gaidar	521,6		0,0		0,0	482,9	92,6	521,6	100,0
Joltai	246,9		0,0		0,0		0,0	246,9	100,0
Svetlii	201,7		0,0		0,0	201,7	100,0	201,7	100,0
Tomai	573,6		0,0		0,0	17,7	3,1	502,6	87,6
Vulcanesti	1 789,6		0,0	44,2	2,5	1784,9	99,7	1784,9	99,7
Primăria Cahul	4335,7	1429,0	33,0	1429,0	33,0	2895,4	66,8	4330,4	99,9

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și Trezoreria Regională Cahul

Tabelul A1.3. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2020

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2020							
		3 luni	6 luni	9 luni	12 luni	3 luni	6 luni	9 luni	12 luni
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	413,0		0,0		0,0	413	100,0	413	100,0
Baurci	990,5		0,0		0,0	487,6	49,2	968,4	97,8
Beșalma	538,8	49,1	9,1	49,1	9,1	528,5	98,1	538,8	100,0
Besghioz	419,0		0,0		0,0	419	100,0	419	100,0
Bugeac	177,7		0,0		0,0	177,7	100,0	177,7	100,0
Carbaclia	47,4		0,0		0,0		0,0	47,4	100,0
Cazaclia	818,8		0,0	6,3	0,8	712,3	87,0	818,8	100,0
Ceadir-Lunga	2 269,5	69	3,0	2098,7	92,5	2236,7	98,6	2269,5	100,0
Chioselia Rusă	86,1	46,1	53,5	71,3	82,8	71,3	82,8	86,1	100,0
Chiriet-Lunga	282,9		0,0		0,0		0,0	282,9	100,0
Chirsova	795,3		0,0	777,9	97,8	795,2	100,0	795,2	100,0
Cioc-Maidan	383,1		0,0		0,0		0,0	329,7	86,1
Cismichioi	540,6		0,0		0,0	5	0,9	539,8	99,9
Comrat	2 740,6		0,0	47,6	1,7	227,6	8,3	2740,6	100,0
Congaz	1 355,8		0,0		0,0		0,0	1355,8	100,0
Congazcicul de Sus	188,6	188,6	100,0	188,6	100,0	188,6	100,0	188,6	100,0
Copceac	1 094,5		0,0		0,0		0,0	1094,5	100,0
Cotovscoe	107,2	94,5	88,2	94,5	88,2	94,5	88,2	107,2	100,0
Dezghingea	578,4		0,0		0,0		0,0	577,4	99,8
Etulia	367,1	16,7	4,5	16,7	4,5	25,1	6,8	366,9	99,9
Ferapontievca	97,2		0,0		0,0		0,0	97,2	100,0
Gaidar	520,7		0,0		0,0	520,7	100,0	520,7	100,0
Joltai	245,9		0,0		0,0		0,0	245,9	100,0
Svetlii	201,1		0,0	201,1	100,0	201,1	100,0	201,1	100,0
Tomai	574,4		0,0		0,0		0,0	570,5	99,3
Vulcanesti	1 794,6		0,0	53,7	3,0	648,1	36,1	1761,7	98,2
Primăria Cahul	4346,6		0,0	2076,8	47,8	4133,2	95,1	4346,6	100,0

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și Trezoreria Regională Cahul

Tabelul A1.4. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2021

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2021							
		3 luni	6 luni	9 luni	12 luni	3 luni	6 luni	9 luni	12 luni
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	414,7		0,0		0,0		0,0	414,7	100,0
Baurci	995,5	31,4	3,2	70,9	7,1	369	37,1	995,5	100,0
Beșalma	522,6	4,5	0,9	41,1	7,9	353,2	67,6	522,6	100,0
Besghioz	417,7		0,0		0,0		0,0	417,7	100,0
Bugeac	178,4		0,0		0,0	164,8	92,4	178,4	100,0
Carbaclia	47,7		0,0		0,0		0,0	47,7	100,0
Cazaclia	820,8		0,0		0,0	543,4	66,2	820,8	100,0
Ceadir-Lunga	2321,1	2321	100,0	2321,1	100,0	2321,1	100,0	2321,1	100,0
Chioselia Rusă	85,6	9,4	11,0	85,6	100,0	85,6	100,0	85,6	100,0
Chiriet-Lunga	278,7		0,0		0,0		0,0	278,7	100,0
Chirsova	797,6	9,9	1,2	483,9	60,7	797,6	100,0	797,6	100,0
Cioc-Maidan	386,0		0,0		0,0		0,0	386	100,0
Cismichioi	543,9		0,0		0,0	13,9	2,6	543,9	100,0
Comrat	2 799,1		0,0	2799,1	100,0	2799,1	100,0	2799,1	100,0
Congaz	1 384,2		0,0	22,2	1,6	75,3	5,4	1384,2	100,0
Congazcicul de Sus	182,6		0,0	142,7	78,1	182,6	100,0	182,6	100,0
Copceac	1 106,6	17,9	1,6	660,6	59,7	871,8	78,8	1106,6	100,0
Cotovscoe	107,9		0,0		0,0	98,9	91,7	107,9	100,0
Dezghingea	585,0		0,0		0,0		0,0	585	100,0
Etulia	367,4		0,0		0,0	5,7	1,6	367,4	100,0
Ferapontievca	98,2		0,0	98,2	100,0	98,2	100,0	98,2	100,0
Gaidar	517,6		0,0	205,9	39,8	490,9	94,8	517,6	100,0
Joltai	245,5		0,0		0,0		0,0	245,5	100,0
Svetlii	200,2		0,0		0,0	200,2	100,0	200,2	100,0
Tomai	576,7		0,0		0,0	311,8	54,1	576,7	100,0
Vulcanesti	1 828,1	98,4	5,4	110	6,0	1265,8	69,2	1828,1	100,0
Primăria Cahul	4438,7	3159,5	71,2	3881,6	87,4	4002,3	90,2	4438,7	100,0

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și Trezoreria Regională Cahul

Tabelul A1.5. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2022

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2022							
		3 luni	6 luni	9 luni	12 luni	3 luni	6 luni	9 luni	12 luni
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	925,7	238,8	25,8	785,9	84,9	925,7	100,0	925,7	100,0
Baurci	2 217,2	10,3	0,5	44,7	2,0	691,4	31,2	2217	100,0
Beșalma	1 201,0	198,7	16,5	236,8	19,7	1198,6	99,8	1198,6	99,8
Besghioz	936,8		0,0		0,0	936,8	100,0	936,8	100,0
Bugeac	401,6		0,0	401,6	100,0	401,6	100,0	401,6	100,0
Carbaclia	105,4		0,0		0,0		0,0	105,4	100,0
Cazaclia	1 829,6		0,0	62,5	3,4	1829,6	100,0	1829,6	100,0
Ceadir-Lunga	5 079,2		0,0	5079,2	100,0	5079,2	100,0	5079,2	100,0
Chioselia Rusă	194,3	163,7	84,3	163,7	84,3	163,7	84,3	194,3	100,0
Chiriet-Lunga	627,6		0,0		0,0	190,4	30,3	624,2	99,5
Chirsova	1 775,2	12,9	0,7	1758,7	99,1	1758,7	99,1	1775,2	100,0
Cioc-Maidan	849,8		0,0	849,8	100,0	849,8	100,0	849,8	100,0
Cismichioi	1 197,3		0,0	29,2	2,4	782,8	65,4	1197,3	100,0
Comrat	6 159,9	700	11,4	2257	36,6	5550,7	90,1	6159,9	100,0
Congaz	3 047,0		0,0	773,3	25,4	2856,4	93,7	3047	100,0
Congazcicul de Sus	420,8		0,0		0,0	420,8	100,0	420,8	100,0
Copceac	2 462,5		0,0		0,0	420,8	17,1	2462,5	100,0
Cotovscoe	241,6		0,0	240	99,3	240	99,3	240	99,3
Dezghingea	1 287,2		0,0		0,0	114,2	8,9	1277	99,2
Etulia	811,3		0,0		0,0	786,5	96,9	811,3	100,0
Ferapontievca	212,1		0,0		0,0	203,1	95,8	212,1	100,0
Gaidar	1 169,4		0,0	325,8	27,9	1050,8	89,9	1150,7	98,4
Joltai	551,9		0,0		0,0		0,0	551,9	100,0
Svetlii	443,1		0,0	80	18,1	443,1	100,0	443,1	100,0
Tomai	1 276,9		0,0		0,0	1210,4	94,8	1276,9	100,0
Vulcanesti	4 007,0	227,6	5,7	3832,3	95,6	3848,6	96,0	3993,2	99,7
Primăria Cahul	9 741,6	1049,4	10,8	3320,9	34,1	7306,1	75,0	9703,5	99,6

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și Trezoreria Regională Cahul

Tabelul A1.6. Analiza încasări transferurilor pentru infrastructura drumurilor pentru primăriile UTAG din bugetul de stat pentru anul 2023, mii lei

Autorități locale de nivelul I	Precizat	Executat pe anul 2023							
		3 luni	6 luni	9 luni	12 luni	3 luni	6 luni	9 luni	12 luni
		Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%	Mii lei	%
Primării UTAG									
Avdarma	938,5		0,0	469,3	50,0	625,7	66,7		0,0
Baurci	2 247,9		0,0	1124	50,0	1498,6	66,7		0,0
Beșalma	1 217,6		0,0	608,8	50,0	811,7	66,7		0,0
Besghioz	949,8		0,0	474,9	50,0	633,2	66,7		0,0
Bugeac	407,2		0,0	203,6	50,0	271,5	66,7		0,0
Carbaclia	106,8		0,0	53,4	50,0	71,2	66,7		0,0
Cazaclia	1 854,9		0,0	927,5	50,0	1236,6	66,7		0,0
Ceadir-Lunga	5 149,4		0,0	2574,7	50,0	3432,9	66,7		0,0
Chioselia Rusă	197,0		0,0	98,5	50,0	131,3	66,6		0,0
Chiriet-Lunga	636,2		0,0		0,0	424,1	66,7		0,0
Chirsova	1 799,7		0,0	899,9	50,0	1199,8	66,7		0,0
Cioc-Maidan	861,5		0,0	430,8	50,0	574,3	66,7		0,0
Cismichioi	1 213,8		0,0	606,9	50,0	809,2	66,7		0,0
Comrat	6 245,1		0,0	3122,6	50,0	4163,4	66,7		0,0
Congaz	3 089,2		0,0	1544,6	50,0	2059,5	66,7		0,0
Congazcicul de Sus	426,6		0,0		0,0	284,4	66,7		0,0
Copceac	2 496,5		0,0	1248,3	50,0	1664,3	66,7		0,0
Cotovscoe	244,9		0,0	122,5	50,0	163,3	66,7		0,0
Dezghingea	1 305,1		0,0	652,6	50,0	870,1	66,7		0,0
Etulia	822,5		0,0	411,3	50,0	548,3	66,7		0,0
Ferapontievca	215,0		0,0	107,5	50,0	143,3	66,7		0,0
Gaidar	1 185,6		0,0	592,8	50,0	790,4	66,7		0,0
Joltai	559,5		0,0	279,8	50,0	373	66,7		0,0
Svetlii	449,2		0,0	224,6	50,0	299,5	66,7		0,0
Tomai	1 294,6		0,0	647,3	50,0	863,1	66,7		0,0
Vulcanesti	4 062,4		0,0	2031,2	50,0	2708,3	66,7		0,0
Primăria Cahul	9876,3	2962,89	30,0	5925,78	60,0	7901,04	80,0		0,0

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG

ANEXA 2

Tabelul A2.1. Analiza utilizării resurselor alocate funcției „0451. Transport rutier” de către primăriile UTAG pentru perioada 2018-2020

Localitate	2018			2019			2020		
	Precizat	Executat	Nivel de executare	Precizat	Executat	Nivel de executare	Precizat	Executat	Nivel de executare
	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	%
Avdarma	2 036	1 929	94,74	599	599	100,00	720	717	99,58
Baurci	3 129	2 925	93,48	1773	1448	81,67	1327	1327	100,00
Beșalma	995	991	99,60	1135	1069	94,19	767	767	100,00
Besghioz	2 569	2 402	93,50	1365	1365	100,00	866	804	92,84
Bugeac	211	211	100,00	495	481	97,17	1636	1633	99,82
Carbaclia	48	47	97,92	48	48	100,00	47	47	100,00
Cazadlia	3 798	3 763	99,08	1067	849	79,57	1177	1161	98,64
Chioselia Rusă	1 122	1 122	100,00	556	556	100,00	86	86	100,00
Chiriet-Lunga	328	0	0,00	986	282	28,60	1006	283	28,13
Chirsova	783	783	100,00	793	793	100,00	795	795	100,00
Cioc-Maidan	5 422	5 422	100,00	1086	786	72,38	383	330	86,16
Cismichioi	536	536	100,00	545	492	90,28	541	541	100,00
Congaz	2 771	2 771	100,00	1348	1348	100,00	1356	1356	100,00
Congazcicul de Sus	188	188	100,00	188	188	100,00	189	189	100,00
Copceac	1 471	1 461	99,32	3301	2964	89,79	1645	1431	86,99
Cotovscoe	103	103	100,00	106	106	100,00	192	192	100,00
Dezghingea	719	657	91,38	576	575	99,83	628	628	100,00
Etulia	368	367	99,73	369	261	70,73	514	372	72,37
Ferapontievca	2 426	2 302	94,89	98	117	119,39	97	97	100,00
Gaidar	1 028	1 028	100,00	522	522	100,00	521	521	100,00
Joltai	979	875	89,38	247	247	100,00	246	246	100,00
Comrat	2 696	2 650	98,29	4821	4045	83,90	3380	2941	87,01
Ceadir-Lunga	6 096	6 095	99,98	3968	3968	100,00	5607	5431	96,86
Vulcanesti	1 768	1 768	100,00	1790	1790	100,00	1795	1795	100,00
Svetlii	205	204	99,51	202	202	100,00	201	201	100,00
Tomai	975	902	92,51	683	663	97,07	1331	803	60,33

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor disponibile pe <https://buget.mf.gov.md/ro/rapoartebugetare>

Tabelul A2.2. Analiza utilizării resurselor alocate funcției „0451. Transport rutier” de către primăriile UTAG pentru perioada 2021-2023

Localitate	2021			2022			2023 (9 luni)		
	Precizat	Executat	Nivel de executare	Precizat	Executat	Nivel de executare	Precizat	Executat	Nivel de executare
	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	%	Mii lei	Mii lei	%
Avdarma	1 044	885	84,77	1520	1 366	89,87	1 423	704	49,47
Baurci	1 357	1339	98,67	3057	3 055	99,93	2 248	477	21,22
Beșalma	1 029	1018	98,93	1227	1 199	97,72	1 220	810	66,39
Besghioz	500	500	100,00	1988	1 977	99,45	1 088	32	2,94
Bugeac	451	448	99,33	5733	5 693	99,30	3 036	1326	43,68
Carbaclia	238	238	100,00	105	105	100,00	107	71	66,36
Cazadlia	2 138	2138	100,00	2170	2 170	100,00	1 855	1237	66,68
Chioselia Rusă	86	86	100,00	531	531	100,00	399	99	24,81
Chiriet-Lunga	927	915	98,71	628	628	100,00	636	0	0,00
Chirsova	1 298	1298	100,00	1775	1 775	100,00	1 800	1127	62,61
Cioc-Maidan	1 117	1117	100,00	988	988	100,00	862	10	1,16
Cismichioi	828	824	99,52	1197	1 197	100,00	1 214	0	0,00
Congaz	4 846	3411	70,39	5244	5 244	100,00	5 089	1626	31,95
Congazcicul de Sus	690	683	98,99	421	421	100,00	427	284	66,51
Copceac	5 486	2174	39,63	7982	7 918	99,20	17 141	9353	54,57
Cotovscoe	1 279	1174	91,79	561	559	99,64	247	163	65,99
Dezghingea	585	585	100,00	1287	1 282	99,61	1 305	806	61,76
Etulia	588	588	100,00	965	965	100,00	823	801	97,33
Ferapontievca	99	98	98,99	212	212	100,00	215	143	66,51
Gaidar	1 318	1318	100,00	1169	1 157	98,97	1 204	379	31,48
Joltai	457	456	99,78	552	552	100,00	560	0	0,00
Comrat	4 199	4199	100,00	6177	6 177	100,00	6 245	4163	66,66
Ceadir-Lunga	3 680	3346	90,92	5079	5 079	100,00	5 149	5149	100,00
Vulcanesti	2 778	2778	100,00	4007	4 007	100,00	4 076	2886	70,80
Svetlii	204	203	99,51	443	443	100,00	156	0	0,00
Tomai	1 386	1336	96,39	1277	1 277	100,00	1 295	0	0,00

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor disponibile pe <https://buget.mf.gov.md/ro/rapoartebugetare>

ANEXA 3

Tabelul A 3. Analiza utilizării resurselor alocate funcției „0451. Transport rutier” pentru trimestrul III în perioada 2018-2023 la nivelul primăriilor din UTAG, %

Localitate	Executare, %					
	9 luni 2018	9 luni 2019	9 luni 2020	9 luni 2021	9 luni 2022	9 luni 2023
Avdarma	2,27	99,27	87,23	0,00	86,40	49,5
Baurci	58,26	69,26	41,22	36,90	22,79	21,2
Beșalma	62,78	69,96	98,70	81,54	97,72	66,4
Besghioz	1,01	71,28	49,19	15,60	75,20	2,9
Bugeac	100,00	71,14	56,66	70,63	75,16	43,7
Carbaclia	97,92	100,00	0,00	0,00	0,00	66,4
Cazacalia	0,61	0,94	75,49	38,55	98,57	66,7
Chioselia Rusă	25,40	100,00	82,56	100,00	30,89	24,8
Chiriet-Lunga	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Chirsova	88,38	100,00	100,00	100,00	99,10	62,6
Cioc-Maidan	75,18	72,38	0,00	0,00	100,00	1,2
Cismichioi	0,00	2,39	1,11	1,69	65,41	0,0
Congaz	0,00	63,06	0,00	46,00	62,25	32,0
Congazcicul de Sus	0,00	100,00	100,00	98,99	100,00	66,5
Copceac	87,35	69,86	18,33	36,10	83,48	54,6
Cotovscoe	100,00	52,83	79,67	62,78	99,64	66,0
Dezghingea	0,00	0,00	0,80	0,00	8,86	61,8
Etulia	1,90	0,00	6,03	38,27	81,55	97,3
Ferapontievca	63,77	20,41	0,00	98,99	95,75	66,5
Gaidar	41,54	92,53	100,00	97,95	89,91	31,5
Joltai	3,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Comrat	98,29	52,54	7,39	100,00	89,61	66,7
Ceadir-Lunga	94,05	89,44	98,88	909,24	100,00	100,0
Vulcanesti	63,88	100,00	36,10	45,57	96,38	70,8
Svetlii	96,59	100,00	100,00	98,04	100,00	0,0
Tomai	22,05	13,80	1,79	51,52	95,77	0,0
Nivel pe mediu	45,57	58,12	43,89	81,86	71,32	43,03

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor disponibile pe <https://buget.mf.gov.md/ro/rapoartebugetare>

ANEXA 4

Tabelul 4. Analiza utilizării resurselor alocate funcției „0451. Transport rutier” pentru trimestrul III anul 2023 în comparație cu executarea transferurilor pentru drumuri la nivelul primăriilor din UTAG, , mii lei

Localitate	Transferuri pentru drumuri			Funcția 0451 „Transport rutier”			Abaterea	
	precizat	executat	% de executare	precizat	executat	% de executare	precizat	executat
A	1	2	3	4	5	6	7=4-1	8=5-2
Avdarma	938,5	625,7	66,67	1423	704	49,47	484,50	78,3
Baurci	2 247,9	1498,6	66,67	2248	477	21,22	0,10	-1021,6
Beșalma	1 217,6	811,7	66,66	1220	810	66,39	2,40	-1,7
Besghioz	949,8	633,2	66,67	1088	32	2,94	138,20	-601,2
Bugeac	407,2	271,5	66,67	3036	1326	43,68	2628,80	1054,5
Carbaclia	106,8	71,2	66,67	107	71	66,36	0,20	-0,2
Cazacalia	1 854,9	1236,6	66,67	1855	1237	66,68	0,10	0,4
Chioselia Rusă	197,0	131,3	66,65	399	99	24,81	202,00	-32,3
Chiriet-Lunga	636,2	424,1	66,66	636	0	0,00	-0,20	-424,1
Chirsova	1 799,7	1199,8	66,67	1800	1127	62,61	0,30	-72,8
Cioc-Maidan	861,5	574,3	66,66	862	10	1,16	0,50	-564,3
Cismichioi	1 213,8	809,2	66,67	1214	0	0,00	0,20	-809,2
Congaz	3 089,2	2059,5	66,67	5089	1626	31,95	1999,80	-433,5
Congazcicul de Sus	426,6	284,4	66,67	427	284	66,51	0,40	-0,4
Copceac	2 496,5	1664,3	66,67	17141	9353	54,57	14644,50	7688,7
Cotovscoe	244,9	163,3	66,68	247	163	65,99	2,10	-0,3
Dezghingea	1 305,1	870,1	66,67	1305	806	61,76	-0,10	-64,1
Etulia	822,5	548,3	66,66	823	801	97,33	0,50	252,7
Ferapontievca	215,0	143,3	66,65	215	143	66,51	0,00	-0,3
Gaidar	1 185,6	790,4	66,67	1204	379	31,48	18,40	-411,4
Joltai	559,5	373	66,67	560	0	0,00	0,50	-373,0
Comrat	6 245,1	4163,4	66,67	6245	4163	66,66	-0,10	-0,4
Ceadir-Lunga	5 149,4	3432,9	66,67	5149	5149	100,00	-0,40	1716,1
Vulcanesti	4 062,4	2708,3	66,67	4076	2886	70,80	13,60	177,7
Svetlii	449,2	299,5	66,67	156	0	0,00	-293,20	-299,5
Tomai	1 294,6	863,1	66,67	1295	0	0,00	0,40	-863,1

Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor oferite de Direcția Generală Finanțe UTAG și informațiilor disponibile pe <https://buget.mf.gov.md/ro/rapoartebugetare>

ANEXA 5

Transferurile cu destinație generală efectuate la bugetele primăriilor din componența UTAG conform răspunsurilor parvenite la solicitarea oficială.

- **Primăria Bugeac:**

- 203,6 mii (50 %) în data de 30.05;
- 67,9 mii lei (16,66 %) în data de 04.08;
- 81,4 mii (20 %) în data de 04.10.

- **Primăria Chirsova:**

- 899 mii lei (50 %) în data de 30.05;
- 300 mii lei (16,66 %) în data de 04.08;
- 359,9 mii (20 %) în data de 04.10.

- **Primăria Congaz:**

- 1544,6 mii lei (50 %) în data de 15.06;
- 514,87 mii lei (16,66 %) în data de 04.08;
- 617,84 mii (20 %) în data de 04.10.

Informația oferită de către **Primăria mun. Cahul** arată o situație total diferită privind încasările pentru infrastructura drumurilor:

- 1 975 260 lei (20 %) în data de 16.02.;
- 987 630 lei (10 %) în data de 23.03.;
- 987 630 lei (10 %) în data de 11.04.;
- 987 630 lei (10 %) în data de 16.05.;
- 987 630 lei (10 %) în data de 14.06.2023;
- 658 420 lei (6,67 %) în data de 19.07.;
- 658 420 lei (6,67 %) în data de 11.08.;
- 658 420 lei (6,67 %) în data de 15.09.;
- 658 420 lei (6,67 %) în data de 12.10.;
- 658 420 lei (6,67 %) în data de 13.11.

